Čamkovi z Hané

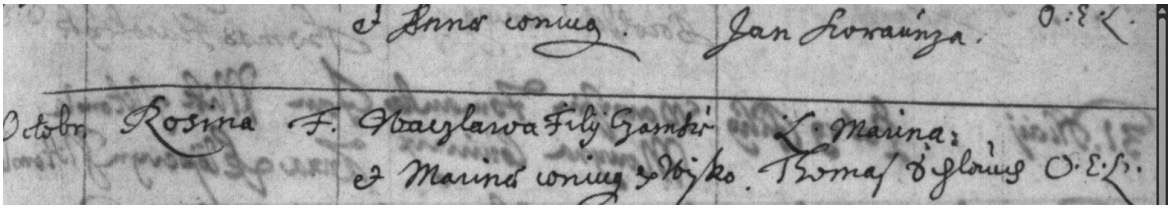
Dvanáct generací jednoho hanáckého rodu – od Václava „Czamku“, který se roku 1637 objevil v cholinské matrice, přes sedláky z Příkaz č. 79 a starostu Senice až k venkovskému učiteli a olomouckému právníkovi.

Úvodem

Tenhle příběh vznikl ze tří pramenů. Prvním jsou matriky – křestní, oddací a úmrtní knihy farností Cholina, Náklo a Senice na Hané, uložené dnes v Zemském archivu v Opavě. V nich jsme dohledali každou generaci až do třicetileté války a každé datum, které tu najdete, lze dohledat až na konkrétní snímek stránky. Druhým pramenem je rodinná kronika „Historie rodiny Čamkovy a Grecmanovy“, kterou v roce 1983 sepsala pro své děti Jarmila Losová, rozená Čamková (1912–1988), dcera učitele Metoděje, a kterou v roce 2005 doplnila její neteř Blanka Svobodová. Jarmila v sedmdesátých letech sama chodila do archivu, četla staré knihy a pozemkové vložky; bez její práce bychom o mnoha lidech věděli jen data. Třetím pramenem jsou rodinné dokumenty – vysvědčení, dotazníky, legitimace, dopisy a parte, které se v rodině zachovaly.

Tam, kde se kronika a matrika rozcházejí, dáváme přednost matrice a rozdíl poznamenáme. Tam, kde něco nevíme, píšeme to jako otázku.

I. Jméno, které písař nevěděl, jak napsat (1637–1704)

Nejstarší zmínka o rodu: křest Roziny, dcery „Waczlawa Czamku“, Cholina 1637

Chořelice jsou malá ves na Hané mezi Litovlí a Olomoucí, s kaplí a pár desítkami gruntů, přifařená tehdy ke Cholině. Tady začíná všechno, co o Čamcích víme.

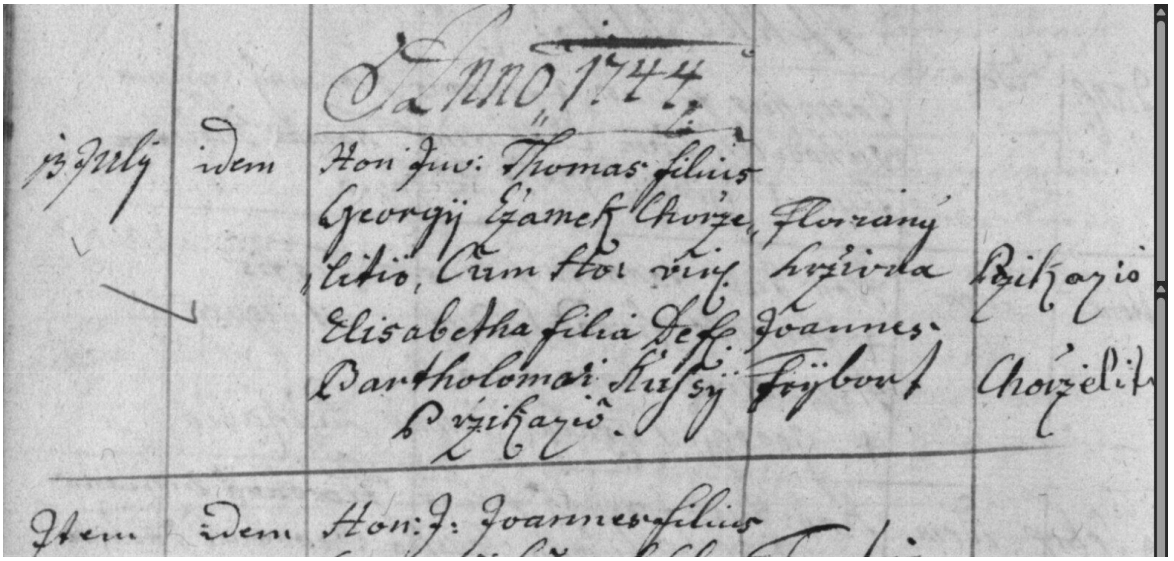
V říjnu 1637 – Evropou už devatenáctým rokem táhne třicetiletá válka a Morava je plná vojsk – pokřtil cholinský farář holčičku Rozinu. Do knihy zapsal jejího otce jako „Waczlawa filij Czamku“ a matku jako Marinu z Vísky. Je to vůbec první zmínka o našem jménu. Písaři si s ním pak ještě sto let nevěděli rady: najdeme ho jako Czamek, Czamku, Czunke, Czamkin, Tschamke i Tchunke, podle toho, jestli zrovna psal Čech, nebo Němec, a jak dobře slyšel. Ustálená podoba „Čamek“ se prosadila až v 19. století.

Václav Čamek je nejstarší Čamek, kterého známe. Rodina ho vede jako otce Petra; matrika to přímo neříká, protože Petrův křest se nezachoval, ale jméno Čamek se v Chořelicích té doby jinde nevyskytuje, a tak je to víc než pravděpodobné.

Petr Čamek se narodil kolem roku 1629 – v roce 1704 mu bylo podle úmrtního zápisu 75 let – a hospodařil v Chořelicích, podle rodinné tradice na gruntě č. 4. Byl třikrát ženatý, což v době, kdy porody a epidemie braly ženy jednu za druhou, nebylo nic výjimečného. S první ženou Uršulou měl nejméně šest dětí: Kateřinu (1655), Jana (1661), Uršulu (1664), další Kateřinu (1665 – první zřejmě zemřela), Matěje (1668) a Dorotu (1672). Po Uršulině smrti si 6. ledna 1677 vzal Barboru, dceru Tomáše Mocze z Chořelic, ale i ta brzy zemřela. Potřetí stál před oltářem 20. ledna 1681 jako vdovec, tentokrát s pannou Julianou, dcerou Šimona Gargely z Chořelic. S ní měl dalších pět dětí, mezi nimi syna Jiřího, narozeného v březnu 1685.

Petr zemřel na podzim roku 1704 v sousedních Odrlicích a pohřben byl 14. října. Prožil tedy celou druhou polovinu 17. století – dětství za švédských vpádů, dospělost v době, kdy se vesnice teprve vzpamatovávaly z válečných ztrát, a stáří v klidnějších letech před velkými reformami.

II. Z Chořelic do Příkaz (1685–1756)

Sňatek Tomáše Čamka z Chořelic a Alžběty Kusé, Náklo 13. 7. 1744

Jiří Čamek, pokřtěný 24. března 1685, zůstal v Chořelicích. I on byl dvakrát ženatý: s Marií měl dcery Kateřinu (1710) a Barboru (1711), s druhou ženou Magdalenou další děti – a mezi nimi v listopadu 1716 syna Tomáše. Víc o Jiřím nevíme; jeho úmrtí jsme zatím nenašli.

Tomáš je člověk, se kterým se rod přestěhoval. Chořelice mu zřejmě nemohly nabídnout vlastní grunt – byl mladším synem –, a tak se poohlédl jinde. 13. července 1744 se v Nákle oženil s Alžbětou Kusou, sedmnáctiletou dcerou zesnulého Bartoloměje Kusého z Příkaz. Oddací zápis ho uvádí jako „Thomas filius Georgij Czamek Chořelitio“ – Tomáš, syn Jiřího Čamka z Chořelic. Bartoloměj Kusý byl půlláník a jeho grunt v Příkazích č. 79 přešel sňatkem na Čamky. Zůstal v rodině 180 let.

Příkazy byly tehdy poddanskou vsí olomoucké kapituly. Jarmila Losová v kronice cituje vlastivědu: už ve 13. století odkázal Martin z Příkaz část pozemků olomouckým kanovníkům, aby za něj jednou ročně sloužili zádušní mši, a ves pak patřila do jejich prebendy. Sedláci se dělili podle velikosti gruntu na láníky, půlláníky, čtvrtláníky, zahradníky, domkáře a podruhy; jeden lán měřil 104 staromoravských měřic. Čamkové byli půlláníci – tedy střední, solidní sedláci.

Manželství Tomáše a Alžběty bylo krátké. Tomáš zemřel 11. dubna 1755; farář do knihy zapsal „rusticus Přikazio“, sedlák z Příkaz. Alžběta ho přežila jen o čtrnáct měsíců – zemřela 9. června 1756 jako „vidua, rustica“, vdova a selka, ve věku jednatřiceti let. Zůstal po nich šestiletý syn Matouš.

III. Matouš a jeden květnový týden (1749–1814)

Úmrtí Apolonie Čamkové, Příkazy 24. 5. 1785

Matouš Čamek – v matrikách také Matyáš nebo Matheus – byl pokřtěn 18. září 1749. Kdo ho jako sirotka vychoval a kdo mezitím hospodařil na gruntu, nevíme; patrně příbuzní nebo poručník, jak bývalo zvykem. Grunt ale nakonec převzal on.

Jarmila Losová našla v archivu urbář, který přesně popisuje, co obnášelo být půlláníkem v Příkazích č. 79. Matouš vlastnil 53 staromoravských měřic polí, zahrad a luk. Na daních platil ročně 137 zlatých rýnských a 6 krejcarů. Vrchnosti odváděl činži: o Novém roce 16 krejcarů, na svatého Jiří a na svatého Václava 2 zlaté 38 krejcarů, o hodech 16 krejcarů, k tomu poplatky z šenku vína a kořalky, z dovozu vína a „vodní činži“. A hlavně robotoval: od svatého Václava do svatého Jana tři dny v týdnu se třemi koňmi – nebo místo toho pět dní pěšky jedním člověkem –, a v létě, od svatého Jana do svatého Václava, šest dní v týdnu. Na vlastní pole tak v nejdůležitější části roku zbýval jeden den. Robotu zrušil až císař Josef II. a definitivně rok 1848.

1. ledna 1774 se pětadvacetiletý Matouš oženil se sedmnáctiletou Apolonií, dcerou sedláka Antonína Doležela z Příkaz č. 78 – od sousedů. Narodily se jim tři dcery, Barbora (1777), Mariana (1780) a Anna (1782), a v prosinci 1784 konečně syn, kterého pojmenovali Tomáš po dědovi.

A pak přišel květen 1785. Kooperátor z Nákla chodil do Příkaz pohřbívat skoro obden. 20. května zemřel v č. 79 půlroční Tomáš na psotník. 22. května zemřel o pár domů dál, v č. 57, sed-

lák Matěj Záhora „na zimnici a píchání“. A 24. května zemřela v č. 79 Matoušova žena Apolonie, osmadvacetiletá; zápis uvádí horkou nemoc a souchotiny. Během pěti dnů pohřbil Matouš syna i ženu a zůstal sám na gruntu se třemi dcerami ve věku dvou až osmi let.

Statek s dobytkem, robotou a malými dětmi nešlo bez hospodyně udržet ani týden. 25. července 1785, dva měsíce po pohřbech, se šestatřicetiletý vdovec Matouš oženil s devatenáctiletou Barborou Záhorovou – dcerou toho Matěje Záhory, který zemřel týden po Matoušově synovi. (Kronika uvádí datum svatby 20. května, ale to Apolonie ještě žila; oddací kniha jasně píše 25. července.) Dva smutné domy se tak spojily v jeden. Z tohoto manželství se v roce 1797 narodil Jiří – náš přímý předek. Bez toho smutného týdne by rod šel úplně jinudy.

Matouš zemřel 5. března 1814 v šestašedesáti letech. Farář jako příčinu zapsal „sešlost věkem“. Na tehdejší dobu to byl dlouhý život.

IV. Sedlák, který se uměl podepsat (1797–1856)

Jiří Čamek se narodil 2. dubna 1797 v č. 79 a pokřtěn byl ještě týž den. 9. listopadu 1818 se v Příkazích oženil s Petronilou Vacovou z č. 44, dcerou sedláka Josefa Vacy a Kateřiny, rozené Dostálové. Oba byli podle zápisu čtyřiadvacetiletí (u Jiřího je to o tři roky víc, než by odpovídalo křtu – faráři věk často odhadovali).

Jarmila Losová při čtení matrik objevila drobnost, která o Jiřím říká víc než data: jeho vlastnoruční podpis. Jiří stál jako svědek na cizí svatbě a podepsal se kurentem, ale česky. V době, kdy se většina venkovanů podepisovala třemi křížky, to něco znamenalo – Jiří chodil do školy, uměl číst a psát, a psal česky v době, kdy úřední řečí byla němčina.

S Příkazy a se sousedy byli Čamkové provázaní kmotrovstvím. V roce 1822 nesl Jiří s Petronilou ke křtu syna sousedů Dostálových z č. 17, Františka; v roce 1824 nesli Dostálovi ke křtu Jiřího syna Josefa. O dvě generace později si vnuk jednoho vzal vnučku druhého – ale o tom za chvíli.

Jiří zemřel 22. ledna 1856 v č. 79, šedesátiletý, jako výměnkář. Grunt už tou dobou vedl jeho syn.

V. Tři synové, tři cesty (1824–1897)

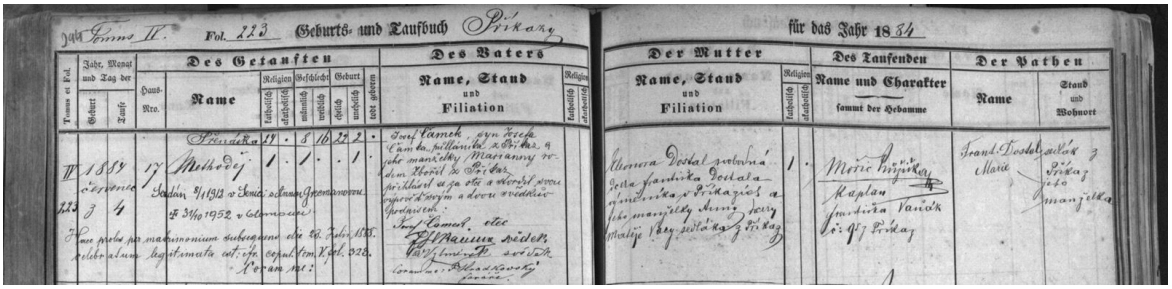
Josef Čamek starší se narodil 2. března 1824 a byl Jiřího jediným doloženým synem. 2. února 1853 se oženil s Marianou, dcerou Jana Zbořila a Anny, rozené Korhoňové. Mariana byla vdova po sedláku Janu Svozilovi z Příkaz č. 8 a do manželství přivedla tři malé dcery – Marii, Annu a Terezii, z nichž nejmladší zemřela jako dítě. Josef se tak přiženil do č. 8, kde se mu narodili synové; později se rodina vrátila na rodný grunt č. 79.

Josef a Mariana měli tři syny a Josef každého zaopatřil jinak – jak to bohatší sedláci dělávali, aby se grunt nedrobil. Nejstarší **Jiří** se přiženil na statek do Slatinic. Pro prostředního **Josefa** koupil otec 21. července 1887 od manželů Poštulkových usedlost v Senici na Hané č. 16. Nejmladší **Jakub** dostal rodný grunt v Příkazích. Josefova poslední vůle, kterou Jarmila našla, to potvrzuje: Jakub dostane grunt, ale musí vyplatit 10 000 zlatých – po 2 000 bratrům Jiřímu a Josefovi, po 1 000 nevlastním sestrám a dětem zesnulého Martina Hájka – a zbytkem zaplatit „své dluhy, které měl za svobodna“. Každý ze starších bratrů si navíc mohl vybrat jednu krávu.

Ta poznámka o dluzích za svobodna je předzvěstí. Kronika o obou mladších bratrech píše, že se „nápadně od sebe lišili“: Josef byl menší postavy, Jakub vysoký, urostlý muž. „Oba měli rádi život, zatím co Josef užíval života ušlechtilým způsobem, se zájmem o kulturu a krásné věci a přitom svůj majetek rozšiřoval, Jakub měl tu smůlu, že se vždy stal obětí podvodníků a i ne právě moudrým hospodařením o všechen majetek přišel.“ V roce 1880 musel grunt postoupit část pozemků železnici – stavěla se místní dráha. A v roce 1924 prodali Jakub a jeho žena Marie grunt č. 79, zatížený víc než 100 000 korunami dluhů na daních a půjčkách, manželům Janu a Františce Vacovým. Po 180 letech tak Čamkové z Příkaz odešli.

Josef starší zemřel 7. května 1897.

VI. Starosta ze Senice (1859–1931)

Křest Metoděje 1884 s pozdějšími poznámkami o legitimaci, svatbě a úmrtí

Josef Čamek, narozený 12. ledna 1859 v Příkazích č. 8, je nejvýraznější postavou celého rodu – a jeho příběh začíná jako malý skandál.

1. července 1884 se v Příkazích č. 17, v domě Dostálových, narodil chlapec Metoděj. Matrika ho zapsala jako nemanželského: jeho matka Eleonora Dostálová byla svobodná. Josef Čamek, syn půlláníka z č. 79, ale přišel na faru a před farářem a dvěma svědky podepsal, že je otcem. Svatba byla až o čtyři roky později, 23. července 1888 – a to narychlo: ze tří ohlášek jim dvě prominula konzistoř a hejtmanství. Potřebovali navíc biskupský dispens, protože byli příbuzní: Josefova babička Petronila Vacová a Eleonořin děd Matěj Vaca byli sourozenci. Ženich a nevěsta byli bratranec a sestřenice z druhého kolena – a jejich dědové si kdysi navzájem nesli děti ke křtu. Teprve sňatkem byl čtyřletý Metoděj „legitimován“, jak farář latinsky připsal na okraj křestní knihy. Proč čekali čtyři roky, nevíme. Jarmila Losová si všimla, že svatba časově souvisí s koupí senického gruntu – snad otec Josef chtěl syna nejdřív zaopatřit, snad bylo potřeba vyřešit dědictví. Je to jedna z otázek, na které už odpověď nedostaneme.

Josef s Eleonorou se přestěhovali do Senice na Hané č. 16. Josef nechal starý grunt na výměnek a v letech 1897–1898 postavil vedle, směrem k sousedům Brzobohatým, nový obytný dům za 4 500 zlatých. Na tu dobu byl prostorný: tři pokoje a kuchyně, rozložité kamenné schodiště na komoru, velký dvůr a zahrada k potoku. Dvůr byl plný drůbeže – krocanů a perliček, slepic, hus a kachen.

Eleonora se nového domu dlouho netěšila. Zemřela 20. května 1903, ve čtyřiceti letech, a osmnáctiletý Metoděj tak přišel o matku v době, kdy ji podle kroniky „nejvíce potřeboval“. V rodině po ní zůstala silná památka: „Moje stařenka Anna Grecmanová i Nepomucena Čamková mně vždy připomínaly, abych měla stařenku Eleonoru v dobré paměti, která žila jen pro svého syna Metoděje,“ píše Jarmila. „Byla pro nás legendární ochranitelkou rodu.“ Josef se ještě téhož léta

oženil podruhé – s Nepomucenou (v matrice Josefou), rozenou Hrachovinovou z Odrlic, vdovou po Svozilovi ze Senice. Podle kroniky si „volil pro manželství více ženu, která by mu byla dobrou hospodyní“.

Josef měl jen základní školu, ale četl, sledoval kulturu i ekonomiku a měl „přirozenou inteligenci“. Byl činovníkem Sokola a dobrovolných hasičů, dlouho předsedou Rolnické spořitelny v Senici a v letech 1909–1919 starostou obce – tedy i po celou první světovou válku. Spolu s Františkem Grecmanem vedl senickou družstevní mlékárnu, jejíž čajové máslo šlo celé na vývoz. Kupoval akcie hanáckých podniků – Akciového pivovaru v Litovli, lihovaru v Příkazích, cukrovaru v Drahanovicích – a zasedal v jejich správních radách. „Svým prostým, uvážlivým selským rozumem dovedl vystihnout vhodnou dobu k nákupu nebo prodeji akcií, k nákupu polností,“ píše vnučka.

Kronika ho líčí jako muže, který „by se více hodil do městského života“. Nejméně dvakrát týdně jezdil do Olomouce nebo do Litovle, pečlivě se oblékal, chodil do divadla, nesnášel vysedávání po hospodách a jedl střídmě. Rád jezdil do lázní – a se svým přítelem, hostinským Celestýnem Pospíšilem z Náměště, si dokonce koupil vilu Čechii v Luhačovicích; prodal ji až v roce 1930, „poněvadž my děti jsme neměli o život v lázních zájem“. Před první válkou zdědil ještě grunt v Dubčanech po příbuzných, kteří žili na odpočinku v Praze.

Jako dědeček byl štědrý v drobnostech a přísný ve velkém. Vnoučata dostávala nově ražené mince a staré dukáty, z každé návštěvy si vezla něco dobrého, patnáctiletá Jarmila dostala do tanečních zlaté hodinky a pečetní prsten. Na stavbu domu v Olomouci ale rodičům nepůjčil ani korunu – „snad to byla jejich tvrdá zásada: ‚Je všechno Vaše, ale až po naší smrti‘“. Vedl děti k rodové hrdosti, „abychom při každém počinu si byli vědomi, že jsme ‚Čamkovi‘“. A přitom byl „celou duší demokratem“: pomocníkům platil spravedlivou mzdu a pachtýřům odpouštěl, když nebyla úroda.

Josef zemřel náhle 9. července 1931 a zanechal jmění přes milion korun – grunt s polnostmi, cenné papíry a hotovost. V době hospodářské krize to byl majetek, jaký si jeho sousedé neuměli představit; vnučka Jarmila dostala věnem půl milionu.

Z toho všeho nezůstalo nic. Za protektorátu byl senický grunt zabaven a dosazena na něj německá rodina. Po válce se vrátili pachtýři, po roce 1948 obdělávalo pole družstvo, a v roce 1967 prodal vnuk Vladimír zbytek usedlosti. Zahradu a starý grunt připojil národní výbor ke kulturnímu domu. Kronika ten oddíl uzavírá jednou větou: „Tak z velkého majetku rodiny Čamkovy v Senici nezůstalo nic.“

VII. Grecmanovi ze Senice č. 58

Na senickém náměstí, na rohu naproti kostelu, stál výstavný grunt č. 58. Postavili ho kolem roku 1879 Ignác Grecman a jeho druhá žena Josefa, rozená Dolénková z Neředína – „většinu prací si zajišťovali členové rodiny sami“. Stará Josefa pak na výměnku ukazovala vnukům svá bezzubá ústa a zedřené ruce a říkala: „Tato a tyto Vám zachovaly majetek.“

Grecmanovi byli v Senici doma od počátku 18. století; nejstarší doložený je Jan Grecman, půlláník v č. 13, který zemřel 31. prosince 1754 ve věku 85 let. Starší lidé v obci vyprávěli, že rod pochází od jakéhosi „Grossmana“ ze severního Německa, který se sem dostal s vojskem a usadil se – historicky to doložit nejde.

Grunt č. 58 převzal syn František Grecman (1857–1934), jedna z nejpozoruhodnějších postav celého rodokmenu. V mládí byl „na zkušené“ v Rakousku u Lince a Salcburku, přátelil se se senickým rodákem Janem Václavem Pavelkou, průkopníkem mlékařského družstevnictví, a stál u zrodu družstevní mlékárny, pivovaru a lihovaru v Litovli, spolku pro mlátičky a hasičského sboru. V roce 1919 daroval obci 20 000 korun na stavbu mateřské školy, aby děti matek pracujících na polích nezůstávaly bez dozoru – „na tehdejší dobu počin přímo revoluční“.

I on ale naletěl. Kolem roku 1910 nabízeli agenti českým sedlákům velkostatky v polské Haliči. František dal pole do pachtu, pronajal grunt, rozprodal dobytek i nářadí a rodina se chystala ke stěhování. Na poslední chvíli se se synem rozhodl, že se tam nejdřív pojedou podívat – a zjistili, že statek neexistuje a agent zmizel i s kaucí. Pachtýři byli naštěstí uznalí a od smlouvy ustoupili. „Budoucnost pak ukázala, že pro rodinu bylo štěstí, že se do Haliče nestěhovali“ – o pár let později přes Halič přešla fronta.

Františkova žena Anna, rozená Kupková z Biskupství, byla v mládí nejlepší herečkou a recitátorkou ochotnického spolku, který v Náměšti vedl básník František Serafínský Procházka. Ještě jako stará paní recitovala vnučce jeho verše.

Jejich dcera Anna, narozená 27. listopadu 1890 v Senici č. 58, se stala ženou Metoděje Čamka.

VIII. Učitel na Slovácku (1884–1952)

Metoděj a Anna Čamkovi, svatba 8. 1. 1912

Metoděj Čamek za 1. světové války

Metoděj Čamek byl jediný syn bohatého sedláka – a přesto nezůstal na gruntě. Otec ho poslal na Slovanské gymnázium do Olomouce, kde 25. června 1904 maturoval, a přál si, aby se stal knězem. Metoděj odmítl: už se znal s Annou Grecmanovou ze sousedního gruntu. Otec mu to nesl těžce a dovolil mu jen dostudovat učitelský ústav v Kroměříži. „Byla to asi pro Metoděje těžká doba. Ztratil matku a roztržka s otcem se ho jistě silně dotkla," píše dcera.

1. září 1905 nastoupil jako prozatímní učitel do Jakubí, „zapadlé vesnice na Moravském Slovácku". Slovácko pak bylo jeho domovem osmnáct let: Louka, Šaravy, Blatnice. 8. ledna 1912 byl jmenován definitivním učitelem ve Velké Blatnici – a týž den se v Olomouci u sv. Michala oženil s Annou. V Blatnici si pronajali celý domek, který si manželé Křápkovi postavili na výměnek, poslední v řadě na cestě do Louky, s dvorkem a zahrádkou. Tam se narodily obě děti: Jarmila (1912) a Vladimír (1913).

Jarmila na blatnická léta vzpomínala jako na nejšťastnější v životě rodiny. Učitelský sbor byl mladý, středem společnosti byla rodina řídícího učitele Zemka, hrálo se ochotnické divadlo, sokolové jeli v roce 1912 na všesokolský slet do „Matičky Prahy". A večer se po práci sedělo ve

vinných sklepích: učitelé s manželkami, sedláci, obchodníci, poštmistr a jako vzácný host i farář, „bez rozdílu stavu a věku poseděli, pozpívali a ve veselé náladě se rozcházeli domů“. Metoděj byl členem Sokola v Uherském Ostrohu – jeho členská legitimace se zachovala. Venkov ale byl chudý: v zimě chodili blatničtí sedláci pěšky do Vídně odklízet sníh, v létě do Uher na žně. Metoděj si všímal nadaných dětí a přemlouval rodiče, aby je dali na studia nebo aspoň do učení. Když jeho děti v roce 1973 přijely na sjezd rodáků do Blatnice, přistoupili k nim dva starší pánové a děkovali, že za své dobré řemeslo vděčí jejich tatínkovi.

1. srpna 1914 narukoval Metoděj jako desátník k zeměbraneckému pěšímu pluku č. 25 a zůstal u něj až do 23. května 1918. Anna s dětmi odjela k rodičům do Senice a Grecmanův grunt se jim na čtyři roky stal domovem. Válku tam děti prožily v bezpečí a dostatku. Když přišli vojáci s četníkem rekvírovat obilí, babička Grecmanová upravila pytel mouky jako sedátko, posadila na něj obě děti a přikázala jim, ať se ani nehnou. Mouka zůstala. A když malý Vláďa těžce onemocněl zápalem plic, místní četník, který viděl zoufalství rodiny, sám vyřídil Metodějovi dovolenou. „Kolik však v tomto strážci zákona bylo lidskosti,“ píše Jarmila. „Škoda, že jméno si již nepamatuji.“

Po válce se vrátili do Blatnice – stařečkové je vypravili „královsky“, s bednami potravin, kozou a drůbeží, protože učitelský plat stačil sotva na vysoké šněrovací boty. Ve škole pak Jarmila zažila, jak do třídy vešel řídící Zemek ve slavnostním černém obleku a oznámil: „Děti, můžete jít domů. Řekněte rodičům, že je mír a že máme samostatný stát.“

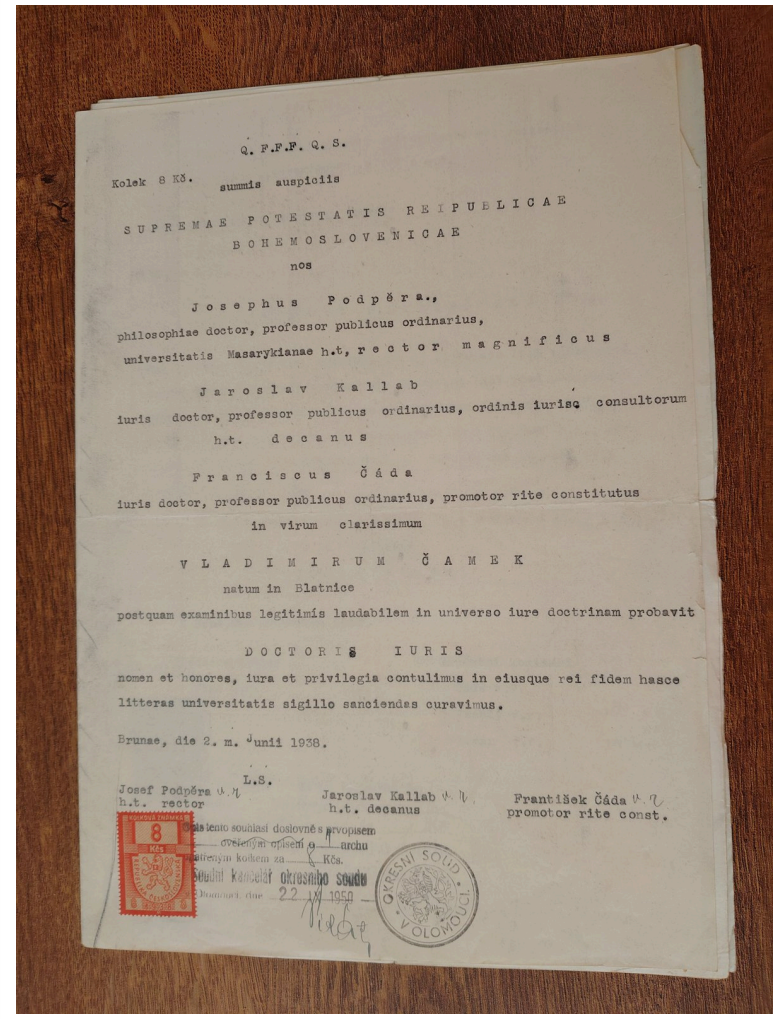
V létě 1920 se rodina přestěhovala do Napajedel, do vily na nábřeží Moravy. Tam se 7. srpna 1920 narodil syn Miloš. V půl roce onemocněl psotníkem a 21. února 1921 zemřel – na svátek zesnulé babičky Eleonory. Jarmila ještě po šedesáti letech viděla „nešťastného tatínka, jak na kamnech nahříval plenečky a chtěl zahřívati chladnoucí nožičky chlapečka“.

V roce 1923 se Metoděj dostal na školu v Olomouci-Řepčíně a rodina si postavila domek v Úřední čtvrti, Pod lipami č. 16. Metoděj byl činný v řepčínském Sokole, v Učitelské jednotě a v sociální péči, Anna v ženských spolcích. 30. června 1939 byl penzionován. Za války vypomáhal na magistrátu s rozdělováním potravinových lístků; pachtovné ze senického gruntu skončilo, když ho Němci zabavili. V říjnu 1952, uprostřed tvrdých let po únoru 1948, dostala rodina jeho dcery výměr k vystěhování z Olomouce. Jarmile se ho podařilo zvrátit, ale Metoděj to vypětí nevydržel: 31. října 1952 zemřel po záchvatu mrtvice. Anna ho přežila o dvacet let a zemřela 11. ledna 1972, šest týdnů po svém zeti, v jednaosmdesáti letech.

IX. Právník z Blatnice (1913–1976)

JUDr. Vladimír Čamek

Q. F. F. Q. S.

Kolek 8 Kš. summis auspiciis

SUPREMAE POTESTATIS REIPUBLICAE BOHEMOSLOVENICAE nos

Josephus Podpěra,
philosophiae doctor, professor publicus ordinarius,
universitatis Masarykianae h.t, rector magnificus

Jaroslav Kallab
iuris doctor, professor publicus ordinarius, ordinis iurisq consultorum h.t. decanus

Franciscus Čáda
iuris doctor, professor publicus ordinarius, promotor rite constitutus

in virum clarissimum

VLADIMIRUM ČAMEK
natum in Blatnice

postquam examinibus legitimis laudabilem in universo iure doctrinam probavit

DOCTORIS IURIS

nomen et honores, iura et privilegia contulimus in eiusque rei fidem hasce litteras universitatis sigillo sanciendas curavimus.

Brunae, die 2. m. Junii 1938.

L.S.

Josef Podpěra v. r.
h.t. rector

Jaroslav Kallab v. r.
h.t. decanus

František Čáda v. r.
promotor rite const.

Toto souhlasí doslovně s prvopisem
dvěma prostými opisy a archu
úředním kolkem za Kčs.
Soudní kancelář okresního soudu
Olomouci, dne 22. IX. 1950

OKRESNÍ SOUD V OLOMOUCI

Doktorský diplom, Brno 1938

Vladimír Čamek se narodil 1. listopadu 1913 ve Velké Blatnici. Do Olomouce přišel jako desetiletý, vystudoval Slovanské gymnázium, maturoval v roce 1932 a ještě téhož podzimu se zapsal na právnickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně – jeho studentská legitimace s fotografií mladíka v kulatých brýlích se zachovala. V lednu 1934 složil státní zkoušku historickoprávní a 2. června 1938 byl v Brně promován doktorem práv; latinský diplom podepsali rektor Josef Podpěra a promotor František Čáda. Z Olomouce mu přišla hromádka ozdobných telegramů „ku promoci“ a blahopřání na dopisním papíře olomouckého dragounského pluku.

Promoce ho zastihla na vojně: od října 1937 sloužil u pěšího pluku 13, v mobilizaci 1938 velel četě. Po propuštění v dubnu 1939 nastoupil jako koncipient k advokátu JUDr. Františku Losovi – svému švagrovi, manželovi sestry Jarmily (Losa pak v září 1939 zatklo gestapo a do června 1940 věznilo v Dachau a Buchenwaldu). Od června 1939 pracoval jako úředník v olomoucké koželužně Leopold Mayer, kterou za okupace převzala firma Bedřich Schönauer a spol. Závodní rada mu v prosinci 1945 písemně potvrdila, že „vždy varoval zaměstnance firmy, když jim hrozilo nebezpečí pronásledování ze strany něm. zaměstnanců a úřadů, hlavně policie a gestapa“ a podpo-

roval dělníky v sabotážích. Konec války prožil v Senici, kde podle potvrzení místního národního výboru „ihned po osvobození obce Rudou armádou jako voják zorganizoval místní milici“. 17. května 1945 ho národní výbor pověřil vedením koželužny jako národního správce; podnik byl podle jeho slov prvním v Olomouci, který se po válce znovu rozjel.

Osobní život mu štěstí nepřál. V červnu 1942 se oženil s Miloslavou (Miluškou) Poštulkovou, dcerou statkáře z Králové u Litovle. 12. listopadu 1944 se jim narodila dcera Blanka – a tři týdny nato, 8. prosince 1944, Miluška ve třiadvaceti letech zemřela. „Byla to pro celou rodinu krutá rána,“ píše Jarmila, „a ani po tolika letech se bolest nad jejím odchodem nezmírnila.“ Blanku vychovali prarodiče Poštulkovi a později teta Marie Machová.

1. března 1947 se Vladimír podruhé oženil – s Dagmar Markusovou, rozenou Doleželovou. Dagmar, dcera řídícího učitele Adolfa Doležela z Černovíra a Anny, rozené Spáčilové z Vinar u Přerova, byla také válečnou vdovou: jejího prvního muže, Dr. Josefa Markuse, zabili nacisté v roce 1944 ve vězení v Brně. Bydleli v Brandlově ulici č. 5 a měli tři děti – Jindřicha (1947), který později přijal matčino příjmení Markus a žil na Slovensku, Ondřeje (1948) a Dagmar (1950). Kolem roku 1960 se manželství rozpadlo.

Po válce pracoval Vladimír na olomouckém národním výboru a v potravinářských podnicích. V roce 1960 ho poprvé postihla mrtvice a později musel odejít do invalidního důchodu. Kolem roku 1965 se potřetí oženil – s Růženou Velíškovou, která se o něj v posledních letech vzorně starala. Zemřel 18. září 1976 v olomoucké nemocnici. Sestra Jarmila o něm napsala: „Vláďa byl od narození mírné povahy, dobrého srdce a jemného upřímného humoru. Byl by si zasloužil lepší životní úděl.“

X. Řídící učitel z Černovíra (1894–1973)

Adolf Doležel, praporčík c. a k. polních myslivců, 1917

Adolf Doležel s dcerou Dagmar, kolem roku 1929

Mobilizace 1. 10. 1938 – „děda Doležel + dcera Dagmar“

Druhý děda, se kterým Vladimírovy děti vyrůstaly, byl Adolf Doležel. Narodil se 31. října 1894 v Černovíře u Olomouce jako syn rolníka, který obdělával osm hektarů. Do obecné školy chodil doma v Černovíře, v letech 1906–1910 studoval na Slovanském gymnáziu v Olomouci – stejném, kam později chodil i jeho zeť Vladimír – a pak čtyři roky na učitelském ústavu v Kroměříži. Studia dokončil v létě 1914. Než si stačil najít první místo, začala válka.

Narukoval k c. a k. polnímu myslivecképu praporu č. 13 – olomouckým „feldjégrům“, kteří nosili na čepici číslo 13. Na italské frontě – jak potvrzuje i jeho pozdější československá vojenská knížka, kam úředník v oddílu „Služba v jiných armádách“ zapsal: „v býv. rak.-uherské armádě na italské frontě, proti italské armádě“. V roce 1917 už byl praporčíkem v záloze; z té doby se zachovala jeho vojenská legitimace „Identitäts-Karte“ s fotografií mladého důstojníka s šavlí a s podpisem „Adolf Doležel, Fhr.“ Válku přežil.

Po roce 1918 zůstal vojákem i v nové republice – jako důstojník v záloze olomouckého pěšího pluku č. 6 „Hanáckého“. Jeho vojenská knížka zaznamenává cvičení v letech 1923, 1924 a 1926 a 1. ledna 1934 povýšení na kapitána v záloze. V létě 1936 psal dceři Dagmar, tehdy studentce v Šumperku, pohlednici z přerovské výstavy, kde byl na sjezdu Svazu československého důstojnictva: „Vzpomínáme, co Ty děláš? Líbá Tě tata.“ A když v září 1938 vyhlásila republika mobili-

zaci, oblékl uniformu znovu. Fotografii s dcerou z těch dnů má rodina dodnes; na rubu je červeně připsáno „Mobilisace 1. X. 1938“ a později modře „Děda Doležel + dcera Dagmar“. Byl to den, kdy po Mnichovu začala německá vojska obsazovat pohraničí.

Oženil se s Annou Spáčilovou z Vinar u Přerova, dcerou výměnkářky Celestýny. Jejich jediná dcera Dagmar se narodila 15. září 1921 ve Vinarech, odkud pocházela matka. Adolf celý život učil a nakonec řídil národní školu ve svém rodném Černovíře; titul „zasloužilý učitel“ mu zůstal i na parte.

Když se kolem roku 1960 rozpadlo manželství Dagmar a Vladimíra Čamka, převzali děda Adolf a babička Anna velkou část péče o vnoučata – Jindřicha, Ondřeje a malou Dagmar. Bydleli všichni pohromadě v domě v Brandlově ulici. Jak moc se o rodinu starali, je znát z dopisu, který babička Anna napsala v březnu 1959 zeti Vladimírovi: počítala výživné na děti do koruny a prosila, aby se rodina „kolektivně“ držela pohromadě.

Adolf Doležel zemřel 24. ledna 1973 ve věku 78 let. Parte začíná větou „Opustil nás dobrý člověk“. Jeho žena Anna ho přežila jen o devět dní – zemřela 2. února 1973 a na jejím parte stojí: „Věrná v životě – věrná v smrti následuje svého muže Adu Doležela.“ Pod oběma jmény jsou podepsáni dcera Dagmar a vnoučata Jindřich se ženou, Ondřej a Dagmar.

XI. Kronikářka

Bez Jarmily Losové, rozené Čamkové, bychom většinu toho, co tu čtete, nevěděli. Narodila se v Blatnici v roce 1912, vystudovala dívčí reformní gymnázium v Olomouci a v roce 1932 se provdala za advokáta Františka Losa. Jejich život je sám o sobě kapitolou dějin 20. století: Losa v roce 1939 zatklo gestapo, po roce 1948 mu zavřeli kancelář, rodina měla být vystěhována z Olomouce a Jarmila sama, vystudovaná učitelka mateřských škol a ředitelka školky, musela po prověrkách v roce 1958 odejít do výrobního družstva šít plyšové medvídky. Na stará kolena začala chodit do archivu a číst matriky. Kroniku dopsala 4. ledna 1983 a zemřela 1. února 1988.

Svůj text uzavřela slovy, která patří i na konec tohoto příběhu: „Při psaní těchto řádků jsem neměla žádné vznešené cíle. Chtěla jsem Vás provést životem Vašich předků, proto čtěte tyto řádky shovívavě.“

XII. Dnes

Rod pokračuje Ondřejem Čamkem, který se 28. prosince 1973 oženil s Jarmilou Škodovou (1954–2022), dcerou chemika Ing. Jana Škody a Jarmily, rozené Zahradníkové. Mají syny Jakuba a Adama; Jakub se v roce 2005 oženil s Petrou Tomandlovou, se kterou má Davida a Barboru; jeho dcerou je také Klára. Ondřej jako jediný z posledních generací zůstal věrný zemědělství – „vždyť skoro všichni naši předkové byli sedláci“, napsala Blanka Svobodová.

Od Václava „Czamku“ z Chořelic k Jakubovi je to dvanáct generací a skoro čtyři sta let – a s Davidem, Barborou a Klárou pokračuje generace třináctá.

Prameny: matriky farností Cholina, Náklo a Senice na Hané (Zemský archiv v Opavě); rodinná kronika „Historie rodiny Čamkovy a Grecmanovy“ (Jarmila Losová 1983, doplnila Blanka Svobodová 2005); rodinné dokumenty Čamkových, Doleželových a Škodových. Podrobné odkazy na jednotlivé zápisy najdete u každé osoby.